

საქართველოს სახალხო დამცველთან არსებული

რელიგიათა საწყოს

რეპომანდაციაზი

გამოცემულია სახალხო დამცველთან არსებული ტოლერანტობის ცენტრის მიერ გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით

წინამდებარე გამოცემაში გამოთქმული მოსაზრებები ავტორისეულია და შესაძლოა არ ასახავდეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ან გაეროს განვითარების პროგრამის თვალსაზრისს.

სახალხო დამცველთან არსებულ რელიგიათა საბჭოს საქმიანობას მხარს უჭერს გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID) საქართველოს გაეროს ასოციაციასთან (UNAG) თანამშრომლობით

საქართველოს
სახალხო დამცველი

Empowered lives.
Resilient nations.

საქართველოს სახალხო დამცველთან არსებული

რელიგიათა საწყოს რეპოვანდაციაზი

საქართველოს სახალხო დამცველთან არსებული რელიგიათა საბჭოს წევრი ეკლესიები და რელიგიური გაერთიანებები ამოვდივართ რა ტოლერანტობის, თანასწორუფლებიანობის, რელიგიის თავისუფლების დაცვის საყოველთაოდ აღიარებული საერთაშორისო პრინციპებიდან, აუცილებლად მიგვაჩინია რა იმ ფუნდამენტური პრინციპის დაცვა, რომელიც სახელმწიფოსა და რელიგიის გამიჯვნას აცხადებს და იცავს რელიგიის თავისუფლებასა და კრძალავს ყოველგვარ დისკრიმინაციას;

კეყრდნობით რა საქართველოს კონსტიტუციის ძირითად პრინციპებს, ადა-
მიანის უფლებების სფეროში მოქმედი საერთაშორისო ხელშეკრულებებ-
ის დებულებებს და საქართველოს კანონმდებლობაში არსებულ რელიგიის
თავისუფლებისა და არადისკრიმინაციული მოცყვრობის ნორმებს, სახელმწიფო
უწყებებს, უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებსა და მედიაორგანი-
ზაციებს ვთავაზობთ რეკომენდაციებს, რომლებიც საქართველოში ტოლერან-
ტული, თანასწორუფლებიანი გარემოს კიდევ უფრო გაუმჯობესებისა და რე-
ლიგიის თავისუფლების დაცვის გამყარებისკენ არის მიმართული.

ამავდროულად, რელიგიათა საბჭოს წევრი ეკლესიები და რელიგიური გაერთი-ანებები მივესალმებით სახელმწიფოს მიერ წლების განმავლობაში გადადგმულ პროგრესულ ნაბიჯებს, რომლებიც საქართველოში ლიბერალურ—დემოკრატიული პრინციპების დამკვიდრებასა და საზოგადოების ცნობიერების პლურალიზაციას ემსახურებიან.

ჩვენი საერთო სურვილია, რეკომენდაციების შეთავაზება იყოს კიდევ ერთი ნიშანი, რომელიც საბჭოს წევრი ეკლესიებისა და რელიგიური გაერთიანებების ამ კურსისადმი ნდობასა და ამავდროულად, თანამშრომლობის მტკიცე ნებას გამოხატავს.

აქვე, მიზანშეწონილად მივიჩნევთ ალვინიშნოთ, რომ ვიზიარებთ რა საქართველოში მედიის დამოუკიდებლობის პრინციპებს და დაუშვებლად მივიჩნევთ მედიის შინაარსობრივ საქმიანობაში ნებისმიერი სახის ჩარევას, მედიისადმი მიმართუ-

ლი წინამდებარე რეკომენდაციების ნუსხას განვიხილავთ როგორც პარტნიორ-ულ შეთავაზებებს მედიის საქმიანობის გაუმჯობესების მიზნით.

საქართველოს სახალხო დამცველთან არსებული რელიგიათა საბჭო 2005 წლის 20 ივლისს დაფუძნდა. ეს არის საქართველოში მოქმედი რელიგიური გაერთიანებების ფორუმი, რომლის მიზანია საქართველოში რელიგიურ გაერთიანებებს შორის ჰარმონიული ურთიერთობების ჩამოყალიბება და მათ შორის დიალოგისთვის ხელმეწყობა, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების, თანასწორუფლებიანობის დაცვა, სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ტოლერანტული გარემოს განვითარების მხარდაჭერა, სოციალურ-ჰუმანიტარული საქმიანობის ერთობლივად და კოორდინირებულად წარმართვა.

რეკომენდაცია საქართველოს პარლამენტის:

პრობლემა: საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობაში, ერთი მხრივ, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის საპატრიარქოსა და მეორე მხრივ, სხვა ეკლესიებისა და რელიგიური გაერთიანებებისადმი განსხვავებული მიდგომა არსებობს, რაც შეიძლება შეფასდეს როგორც უთანასწორობის გამოვლინება.

რეკომენდაცია: საქართველოს პარლამენტმა შეიტანოს შესაბამისი ცვლილებები საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობაში, რაც უზრუნველყოფს ყველა რელიგიური გაერთიანებისადმი თანასწორი საგადასახადო-სამართლებრივი რეუიმის ჩამოყალიბებას საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლით დადგენილი პრინციპის შესაბამისად, კერძოდ:

- ა) თანაბრად გათავისუფლდეს ყველა რელიგიური გაერთიანება ქონების (მათ შორის მიწის) გადასახადისაგან;
- ბ) ნებისმიერი რელიგიური გაერთიანების დაკვეთით ტაძრებისა და ეკლესიების მშენებლობა, რესტავრაცია და მოხატვა გათავისუფლდეს დამატებითი ღირებულების გადასახადისაგან ჩათვლის უფლების გარეშე.

რეალობრივი სამუშაოების სამსახურის, აღმაფინანსობრივი და განვითარების მინისტრის მიერ მიმღები მინისტრის:

პრობლემა: სასჯელალსრულების დაწესებულებებში, ზოგიერთი რელიგიური გაერთიანების წარმომადგენელი, შესაბამისი პიროებების არარსებობის გამო, ვერ ახერხებს საკუთარი რელიგიური რიტუალის (ლოცვა) შესრულებას.

რეკომენდაცია: სასჯელალსრულების დაწესებულებებში, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იქნება, შეიქმნას შესაბამისი პიროებები რათა ცალკეული რელიგიის წარმომადგენლებს მიეცეთ საკუთარი რელიგიური წეს-ჩვეულებების აღსრულების საშუალება.

რეკომენდაცია საქართველოს მთავარ პროგრამის:

პრობლემა: მიუხედავად ხელისუფლების მიერ გატარებული ღონისძიებებისა, დღემდე პრობლემად რჩება რელიგიური ნიშნით დევნის ფაქტების არსებობა. ზოგიერთ შემთხვევაში, სამართალდამცავი ორგანოები არასათანა-დო ყურადღებას უთმობენ მსგავსი საქმეების გამოძიებას, რაც გამოიხატება გამოძიების გაჭიანურებასა და დანაშაულის არასათანადო კვალიფიკაციაში.

რეკომენდაცია: შესაბამისმა საგამოძიებო ორგანოებმა გაატარონ ღონისძიე-ბები, რაც უზრუნველყოფს რელიგიური ნიშნით ჩადენილი დანაშაულებისთვის სათანადო კვალიფიკაციის მინიჭებას, დროული და ეფექტური გამოძიების ჩა-ტარებას.

რეალიზაცია საქართველოს ენერგეტიკისა და ფინანსურაზე

ეროვნულ კომისია:

პრობლემა: რელიგიურ ორგანიზაციებს საკუთრებაში აქვთ საქველმოქმედო დანიშნულების სხვადასხვა ცენტრი (მოხუცთა და მიუსაფარ ბავშვთა თავშესაფრები და ა.შ.), სადაც უფასო მომსახურებას უწევენ საზოგადოების ამა თუ იმ მოწყვლად ჯგუფს. ამ ორგანიზაციებისათვის მარეგულირებელი ორგანოს მიერ დადგენილი წყლის ტარიფი სხვა კომერციული იურიდიული პირების ტარიფის ანალოგიურია, რაც მძიმე ტვირთად აწვება ორგანიზაციებს და ამავდროულად იწვევს მომსახურების მიმღები ბენეფიციარების პირობების გაუარესებას.

რეკომენდაცია: საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების ეროვნულ-მა კომისიამ გაატაროს სათანადო ღონისძიებები, რაც უზრუნველყოფს რელიგიური ორგანიზაციებისა და მათ დაქვემდებარებაში მყოფი საქველმოქმედო ორგანიზაციებისათვის სხვა კომერციული ორგანიზაციებისაგან განსხვავებული (შეღავათიანი) წყლის ტარიფის დაწესებას.

რეკომენდაციაზე საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს:

პრობლემა: ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების სახელმძღვანელოები რიგ შემთხვევაში ვერ ასახავს ქვეყანაში არსებულ ეთნიკურ და რელიგიურ მრავალფეროვნებას და არ არის თავისუფალი სტერეოტიპული ტენდენციებისაგან.

ანტიდისკრიმინაციული სახელმძღვანელოს შექმნის მოთხოვნები წაყენებული ჰქონდათ სასკოლო სახელმძღვანელოების გამომცემლებს, კერძოდ, 2010 წლის 15 მარტის ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის დირექტორის №019/6 ბრძანების მე-4 მუხლის მეექვსე პუნქტის შესაბამისად, სახელმძღვანელო არ შეფასდებოდა და შესაბამისად, არ მიენიჭებოდა გრიფი, თუ ბ) მისი შინაარსი, დიზაინი ან სხვა რაიმე ნიშანი შეიცავდა დისკრიმინაციულ ელემენტებს (ენა, ეროვნება, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილება და სხვ.); იმავე ბრძანებაზე თანდართულ სახელმძღვანელოების შეფასების ერთ-ერთ კრიტერიუმად მითითებული იყო, „სახელმძღვანელო ხელს უნდა უწყობდეს არასტერეოტიპული, მრავალმხრივი აზროვნებისა და შეხედულებების განვითარებას მოსწავლეებში“.

აღსანიშნავია, რომ 2009 წლის 30 მარტის ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის დირექტორის №072 ბრძანების თანდართულ ინსტრუქციაში, სახელმძღვანელოების შეფასების კრიტერიუმების თაობაზე, მითითებული იყო, რომ: „დ) სახელმძღვანელოს შინაარსი უნდა ითვალისწინებდეს საქართველოს მოსწავლეთა მრავალფეროვნებას რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებების, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონქბრივი და წოდებრივი მდგომარეობის და საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით“. აღსანიშნავია, რომ 2011 წლის საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს 25 თებერვლის ბრძანების 30/6 „ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების სახელმძღვანელოს გრიფის მინიჭების წესისა და საფასურის დამტკიცების შესახებ“ აღნიშნული მოთხოვნა საერთოდ გაუქმდებულია.

რეკომენდაცია: სახელმძღვანელოების გრიფირების კრიტერიუმში სასურველია კვლავ ჩაიდოს მოთხოვნა, რომ „სახელმძღვანელოს შინაარსი ითვალისწინებს საქართველოს მოსწავლეთა მრავალფეროვნებას რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებების, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა და საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით. „სახელმძღვანელო ხელს უწყობს არასტერეოტიპული, მრავალმხრივი აზროვნებისა და შეხედულებების განვითარებას მოსწავლეებში“. ამ მოთხოვნების შეუსრულებლობის შემთხვევაში სახელმძღვანელოს არ მიენიჭოს გრიფი.

რეკომენდაცია: გრიფირების პროცესში საექსპერტო ჯგუფის მუშაობაში ჩაებას სახალხო დამცველთან არსებული ტოლერანტობის ცენტრის მიერ რეკომენდებული ექსპერტთა ჯგუფი. ჯგუფი სახელმძღვანელოებს შეაფასებს ინტერკულტურული განათლების კრიტერიუმების მიმართულებით.

რეკომენდაცია: ინტერკულტურული განათლების მიმართულებით გაანალიზდეს და შეფასდეს უკვე დამტკიცებული სახელმძღვანელოები სახალხო დამცველთან არსებული ტოლერანტობის ცენტრის მიერ რეკომენდებული ექსპერტთა ჯგუფის მიერ. შემუშავებული რეკომენდაციები აისახოს სახელმძღვანელოების მომდევნო გამოცემებში.

პრობლემა: სკოლებში არ არის დაცული რელიგიური ნეიტრალიტეტის პრინციპი — ხშირია რელიგიური რიტუალების აღსრულება გაკვეთილებზე (ლოცვა სწავლის დაწყების წინ და ა.შ.); სასულიერო პირების სკოლაში მისვლა აკადემიურ დროს (დალოცვა, კურთხევა, ქადაგება და ა.შ.); სკოლის ტერიტორიაზე არსებობს საკულტო ნაგებობები და სამლოცველო კუთხეები, ხდება რელიგიური სიმბოლოების არააკადემიური მიზნით გამოფენა; რიგდება რელიგიური ხასიათის ლიტერატურა და სხვ.

რეკომენდაცია: განათლების სამინისტრომ „განათლების შესახებ“ კანონისა და მასწავლებელთა ქცევის კოდექსის საფუძველზე შეიმუშაოს გაიდლაინები სკოლის დირექტორებისათვის იმის შესახებ, თუ როგორ გახდეს სკოლის გარემო რელიგიური თვალსაზრისით ნეიტრალური.

რეკომენდაცია: სკოლის დირექტორის სტანდარტში აისახოს მოთხოვნა სკოლის დირექტორის მიერ მრავალფეროვნების მართვისა და ინტერკულტურული განათლების ცოდნის ფლობის შესახებ.

რეკომენდაცია: სკოლის დირექტორის სასერტიფიკაციო გამოცდებში, როგორც ტესტირების, აგრეთვე გასაუბრების ეტაპზე, შემოწმდეს დირექტორობის კანდიდატის ცოდნა მრავალფეროვნების მართვისა და ინტერკულტურული განათლების სტრატეგიების მიმართულებით.

რეკომენდაცია: სასურველია, შევიდეს ცვლილება განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2010 წლის 12 ნოემბრის №837-ე ბრძანებაში და ბრძანების შესავალი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„საჯარო ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ფიზიკური და იურიდიული პირ(ებ)ის მიერ ლექციების, სემინარების, ტრენინგების ჩატარების პროცესის დარეგულირების, მოსწავლეებისა და მასწავლებლების ინტერესების დაცვის, სასწავლო პროცესის რელიგიური ინდოქტრინაციის, პროზელიტიზმის ან იძულებითი ასიმილაციის გამოყენების თავიდან ასაცილებლად, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში სეკულარიზმის პრინციპის უზრუნველყოფისათვის, თემატიკის სწორად შერჩევისა და ერთიან სისტემაში მოქცევის მიზნით, „საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2004 წლის 21 მაისის №37-ე დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს დებულების მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტის მ) ქვეპუნქტის საფუძველზე“.

რეკომენდაცია: საქართველოს განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა კერძო და საჯარო სკოლების ავტორიზაციის პროცესში სასკოლო-სასწავლო გეგმების შეფასების ერთ-ერთ კრიტერიუმად ჩართოს კლას-გარეშე აქტივობების მოთხოვნა, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსწავლეებში მრავალფეროვნების დაფასებასა და ტოლერანტობის კულტურის განვითარებას.

პრობლემა: ზოგიერთ შემთხვევაში არ ხდება ამა თუ იმ რელიგიის მიმდევართა რელიგიური ინტერესის გათვალისწინება სასწავლო კალენდრის შედგენისას, ცენტრალიზებული გამოცდებისა და ოლიმპიადების ჩატარებისას, გაცდენილი დღეების ანაზღაურების დროს.

რეკომენდაცია: ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებმა და უმაღლეს-მა სასწავლებლებმა სასკოლო და საუნივერსიტეტო სასწავლო კალენდრის შედგენისას გაითვალისწინონ საკუთარი მოსწავლეებისა და სტუდენტების რელიგიური ინტერესები.

პრობლემა: ზოგადი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მასწავლებლები ხშირ შემთხვევაში ვერ ფლობენ კლასებში ინტერკონფესიური განათლების მე-თოდებსა და სტრატეგიებს, რაც უმცირესობათა ოჯახების წარმომადგენელი მოსწავლეების დისკრიმინაციულ მდგომარეობაში ჩაყენებას იწვევს.

რეკომენდაცია: მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების პროგრამებში ჩაიდოს ინტერკონფესიური/ინტერკულტურული განათლების მეთოდებისა და სტრატეგიების შესახებ პროფესიული განვითარების პროგრამა.

რეკომენდაცია: ამ პროგრამის შემუშავებაში მონაწილეობა მიიღოს სახალხო დამცველთან არსებული ტოლერანტობის ცენტრის მიერ რეკომენდებულმა ექსპერტთა ჯგუფმა.

რეკომენდაცია: მასწავლებელთა სერტიფიცირების გამოცდებში, მასწავლებელთა პროფესიული სტანდარტის მოთხოვნების შესაბამისად, ჩაიდოს მასწავლებლის მიერ საკლასო ოთახში მრავალფეროვნების მართვის სტრატეგიების ცოდნის შემოწმების მექანიზმები.

რეკომენდაცია: განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ცენტრმა მასწავლებლების მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამების აკრედიტაციის პროცესში დანერგოს სპეციალური კრიტერიუმი, რომელიც ამ კუთხით პროგრამის ხარისხს დაადგენს.

რეკომენდაციაზე უმაღლეს სასწავლებლებს:

რეკომენდაცია: უმაღლეს სასწავლებლებში მასწავლებლების მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამებში ინტერკულტურული განათლების კურსი სავალდებულო საგანი გახდეს.

რეკომენდაცია: განხორციელდეს სტუდენტთა სასწავლო პრაქტიკის ორგანიზება მრავალფეროვან და განსხვავებულ კულტურულ გარემოში.

რეკომენდაცია: განხორციელდეს უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებლების გადამზადება ინტერკულტურული სასწავლო გეგმის შედგენისა და მისი იმპლემენტაციის საკითხებზე.

რეალიზაციაზე საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს:

პრობლემა: ამ დრომდე გადაუჭრელია ე. წ. სადაც და საბჭოთა პერიოდში კომუნისტური ხელისუფლების მიერ ამა თუ იმ ეკლესისთვის და რელიგიური გაერთიანებისთვის ჩამორთმეული საკულტო ნაგებობების ისტორიული მფლობელისთვის დაბრუნების საკითხი, რაც ერთ-ერთი უმწვავესი პრობლემაა ქვეყანაში რელიგიათა შორის ჰარმონიული ურთიერთობის დამყარებისა და ისტორიული სამართლიანობის აღდგენის საქმეში. ამავდროულად, საკითხის გადაუჭრელობა უმძიმესად აისახება ამ ნაგებობების მდგომარეობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ამ პრობლემის გადაჭრის აუცილებლობაზე წლების განმავლობაში საუბრობენ საქართველოს სახალხო დამცველი, საერთაშორისო და ადგილობრივი უფლებადაცვითი ორგანიზაციები, მიუხედავად რელიგიური გაერთიანებების არაერთი თხოვნისა, რომ სახელმწიფოს გაეტარებინა კონკრეტული ღონისძიებები ამ საკითხის გადასახყვეტად, პრობლემა კვლავ მოუგვარებელია.

რეკომენდაცია: მივმართავთ მთავრობას უმოკლეს ვადაში წარმოადგინოს ე.წ. სადაც ტაძრებისა და საბჭოთა პერიოდში კომუნისტური ხელისუფლების მიერ ჩამორთმეული საკულტო ნაგებობების სათანადო მოვლა—პატრონობისა და მათი ისტორიული მემკვიდრისთვის დაბრუნების კონკრეტული სამოქმედო გეგმა.

პრობლემა: სახელმწიფო ყოველწლიურად გამოყოფს განსაზღვრული ოდენობის თანხას კულტურული მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად. თუმცა პრობლემა ის არის, რომ თანხა არ ან არასაკმარისად ხმარდება რელიგიური უმცირესობების იმ საკულტო ნაგებობების შენარჩუნებას, რომლებიც კულტურულ მემკვიდრეობას წარმოადგენენ.

რეკომენდაცია: სახელმწიფომ თანაბრად გაითვალისწინოს ყველა რელიგიური ორგანიზაციის საკულტო ნაგებობების შენარჩუნებისა და რესტავრირების საჭიროება.

პრობლემა: არის შემთხვევები, როდესაც კონკრეტული რელიგიური გაერთიანების მიერ ხდება სადაც საკულტო ნაგებობების ინტერიერისა და ექსტერიერის შეცვლა, რაც ხშირად ამ შენობებს პირვანდელ არქიტექტურულ და რელიგიურ იერს უკარგავს.

რეკომენდაცია: სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს მსგავსი შემთხვევების პრევენცია.

პრობლემა: არსებობს საკულტო ნაგებობები, რომლებიც 100 წელზე მეტს ითვლიან და არა აქვთ კულტურული მემკვიდრეობის სტატუსი.

რეკომენდაცია: სახელმწიფომ აღწეროს და შესაბამისი კრიტერიუმების გათვალისწინებით აღნიშნულ შენობებს მიანიჭოს კულტურული ძეგლის სტატუსი, თუმცა ამან არ უნდა შეცვალოს მათი რელიგიური დანიშნულება.

რეალიზაციაზე მედიასაშუალებებს:

პრობლემა: რელიგიურ უმცირესობათა თემატიკის ასახვა პრობლემატურია საზოგადოდ მედიაში (ბეჭდური, ელექტრონული). საქართველოში მოქმედმა მე-დიასაშუალებებმა ეს საკითხები სერიოზულად უნდა გაიაზრონ, რადგან არსებული ვითარება არ შეესაბამება ღია საზოგადოების პრინციპებსა და დემოკრატიული სახელმწიფოს ნორმებს.

რეკომენდაცია/შეთავაზება: იქიდან გამომდინარე, რომ რელიგიათა საბჭოს შეუძლებლად მიაჩნია ზოგადოდ მედიასა და კერძო მედიასაშუალებებს მისცეს რეკომენდაცია, იღებს გადაწყვეტილებას ამ უკანასკნელთ მიმართოს შეთავაზებით, რათა დამყარდეს კონსტრუქციული და პოზიტიური ურთიერთობა საქართველოში მოქმედ რელიგიურ გაერთიანებებსა და მედიასაშუალებებს შორის. ამ მიზნის მისაღწევად ჩვენ მზად ვართ: ა) გავუწიოთ ასისტირება რელიგიურ საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის კვლევაში; ბ) ხელი შევუწოთ ეკლესიებისა და რელიგიური გაერთიანებების წარსულისა და აწყოს შესახებ ინფორმაციის მოპოვებაში, ფორმულირებაში და ჯეროვან წარმოჩენაში.

იმავე შეთავაზებით მივმართავთ საქართველოში მოქმედ უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებებს, სადაც მოქმედებს ჟურნალისტიკის ფაკულტეტები: რელიგიათა საბჭო ასევე აღმოუჩენს დახმარებას კურიკულუმების შედგენაში ისეთ თემატიკაზე, როგორიცაა ჟურნალისტიკის საერთაშორისო სტანდარტები, დისკურსიმინაციის, შუღლის ენის, სტერეოტიპიზაციის, კრიმინალთან სხვადასხვა ჯგუფების გაიგივებისა და სხვა საკითხები.

პრობლემა: არასაკმარისი ინფორმირებულობა რელიგიურ საკითხებში, რიგ შემთხვევებში არაკვალიფიციური ინფორმაცია, მნიშვნელოვანი განაპირობებს საზოგადოებაში ქსენოფონბიური განწყობების გაჩენასა და მოქალაქეთა უსამართლო სტერეოტიპიზაციას.

რეკომენდაცია: საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა საკითხის მნიშვნელობის შესაბამისი საეთერო დრო უფრო მეტი პერიოდულობით დაუთმოს შემეცნებით გადაცემებს, რომელთა მიზანი იქნება რელიგიების ისტორიის, მსოფლიო კულტურულ პროცესში მათი როლის, თანამედროვეობაში რელიგიების როლისა და მნიშვნელობის, საქართველოში რელიგიურ გაერთიანებათა წარსულისა და აწმყოს გაშუქება, რაც ასევე განსაზღვრულია „მაუწყებლის შესახებ“ კანონის მე-11 მუხლით.

პრობლემა: შეფერხებულია საზოგადოებრივ მაუწყებელთან არსებული საზოგადოებრივი რელიგიათა საბჭოს მუშაობა.

რეკომენდაცია: საზოგადოებრივი მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს წევრებმა შეისწავლონ საზოგადოებრივ მაუწყებელთან არსებული საზოგადოებრივი რელიგიათა საბჭოს მუშაობასთან დაკავშირებული ასპექტები და გააძლიერონ ამ საბჭოს მუშაობა. საბჭოს მიერ გამომუშავებული რეკომენდაციები აისახოს ყოველწლიურ პროგრამულ პრიორიტეტებსა და არხის ბიუჯეტში.

პრობლემა: მნირია ქართულ მედიაში რელიგიური დისკრიმინაციის, შეუწნარებლობის, ქსენოფობიის, სიძულვილის ენის შემსწავლელი აკადემიური და საზოგადოებრივი აზრის კვლევები, რაც ამ საკითხებზე პრობლემების კვალიფიციურ იდენტიფიცირებას ართულებს.

რეკომენდაცია: სახელმწიფომ თავისი ფონდებიდან გამოაცხადოს საგრანტო კონკურსი ქართულ ელექტრონულ მედიაში რელიგიური დისკრიმინაციის, ქსენოფობიის, სიძულვილის ენისა და შეუწნარებლობის აკადემიური კვლევისა და მონიტორინგის წარმოებაზე.

